

HÅKONSHALLEN

MANDAG 29. MAI KL 20:30

Kjøller, Brantelid, Shirinyan & Hanslip

Kjøller, Brantelid, Shirinyan & Hanslip

HÅKONSHALLEN

Mandag 29. mai kl 20:30
Monday 29 May at 20:30

Varighet: 1 t 55 min inkl. pause
Duration: 1:55 including interval

Introduksjon ved Magnus Andersson kl 19:55
Introduction in Norwegian by Magnus Andersson at 19:55

Mathias Kjøller klarinett *clarinet*

Chloë Hanslip fiolin *violin*

Andreas Brantelid cello

Marianna Shirinyan piano

CLAUDE DEBUSSY (1862–1918)
Première Rhapsodie

MAURICE RAVEL (1875–1937)
Pianotrio i a-moll *Piano Trio in A minor*

OLIVIER MESSIAEN (1908–1992)
Kvartett for tidens ende *Quartet for the End of Time*

Støttet av Oticon Fonden *Supported by The Oticon Foundation*

Sponset av *Sponsored by* DNV GL

BALANSEKUNST

I DNV GL er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Våre ansatte jobber hver dag mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser - i hele verden. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene, en av Norges ypperste og mest internasjonale kulturinstitusjoner, understøtter nettopp denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Franske klangkunstner

Debussy revolusjonerte musikken gjennom å fortelle med klangen som primært fortellerelement. Ravel var en mester i å skrive spennende teksturer og figurer, alt fra det innadvendte til det virtuose, og Messiaen så bokstavelig talt farger i sine klanger. Kveldens program stiller klangen på scenen.

I fransk musikk har akkorden, i tre- og firklinger eller enda mer komplisert form, vært viktig langt etter man i tysk-østerriksk tradisjon ga opp harmonikken som musikkens mest grunnleggende organisatorisk prinsipp. Da Schönberg og Wienerkomponistene skrev atonalt og tolvtonemusikk brukte man fremdeles relativt tradisjonelle akkorder i Frankrike, men det ble gjort på en ny måte. Fordi de impresjonistiske verkene kan klinge så vakkert i våre moderne ører kan det være vanskelig å forstå hvor banebrytende det var at de ga opp tonaliteten som organiserende prinsipp. Tonalitet bygger i korthet på at akkorder har forskjellige grad av «spenning», og det er typisk at den første og siste akkorden i et tonalt verk er hvileakkorder. I *Premiere Rhapsodie* ligger akkordene som flater med lik spenningsverdi men med ulike klangfarger. Åpningsakkorden legges ut tone for tone. Den skal ikke noe sted, og det finnes heller ingen naturlig oppløsning for akkorden. Over akkompagnementet spiller klarinetten en enkel melodi som sirkler rundt en sentral tone (den første tonen). Så introduserer Debussy andre sentrale toner og flytter rundt på klangflatene i et sanselig og sannelig vakkert verk.

Ravels *Trio i a-moll*

Ravels trio i a-moll er tonal, men han bruker uvante harmoniske vendinger, som at førstesatsen avsluttes i C-dur istedenfor i hovedtonearten. Første sats er inspirert av en «zortziko», en baskisk danseform organisert med 3+2+3 slag i takten. Dette løser opp den vanligvis rigide symmetriske oppdelingen av takter med like lange slag.

Ravel var en fabelaktig pianist, og han skrev meget virtuost for sitt instrument. Men her har han også greid å fremheve alle tre instrumentene ved å separere dem i henhold til hvilket leie de spiller i. Dessuten får instrumentene unike teksturer å fargelegge musikken med.

Andresats er en scherzo der den langsomme trio-delen går i 4/2-takt heller enn i dens sedvanlige tre-takt. Tredje sats er en passacaglia, dvs. et variasjonsverk basert på en bass-stemme. Finalen er meget virtuos, og igjen har vi med spesielle rytmer å gjøre: Den alternerer mellom 5/4-takt og 7/4-takt.

Messiaens *Kvartett til tidens ende*

Verket ble skrevet og framført i en konsentrasjonsleir i Görlitz, der Messiaen var internert. Mange som hører verket for første gang tror at verkets tilsynelatende dissonanser var et uttrykk for krigens brutalitet. Men kvartetten er typisk for Messiaens generelle tonespråk, som er basert på modale skalaer. Hvis skalaene spilles hver for seg så klinger de ganske vennlig for øret, men Messiaen brukte gjerne flere skalaer samtidig. Med utgangspunkt i skalatonene skapte han akkorder som han parallellførte, dvs. han flyttet alle tonene i akkorden et eller flere trinn i skalaen. Dette kan høres dissonerende ut, men for Messiaen handlet det ikke om dissonanser men om en måte å skape klanger og teksturer.

Messiaen var synestetiker og så helt bokstavelig farger i sine forskjellige kombinasjoner av modale skalaer. De færreste av oss ser konkrete farger av enkelte klanger, og vi ser i hvert fall ikke Messiaens farger. Likevel kan hans fargetenkning være til stor inspirasjon for å se teksturene som farger på et klanglerret – på vår egen måte.

Rytmikken er additiv, det vil si at den veksler konstant uten tydelig underdeling i takter.

Messiaens verk kan ikke forstås uten et blikk på hans dype katolske tro. Den kraftfulle sjette satsen gir lyd til bibelske hendelser gjennom at de syv trompetene fra Johannes åpenbaring får klinge. Så er det satser der inspirasjonen fra det kristne budskapet er mer idémessig eller symbolsk, som i avslutningssatsen: I denne langsomme meditasjonen skal Jesu udødelighet prises, og Menneskesønnen opphøyes til paradiset.

Tekst: Magnus Andersson

The French art of timbre

Debussy revolutionised music by making timbre the primary feature of his narrative. Ravel was a master of fascinating textures and figures ranging from the introvert to the virtuoso, and Messiaen literally saw colours in his music. This evening's programme puts timbre on centre stage.

In French music, chords of varying complexity continued to be a central feature long after the Austro-German tradition had relinquished harmony as the fundamental organisational principle in music. While Schönberg and the other composers of the Second Viennese School were writing atonal and twelve-tone music, relatively traditional chords were still in use in France, but in a new way. As impressionist works may have a strong appeal to modern ears it can be difficult to comprehend what a ground-breaking move it was to give up tonality as an organisational principle. Tonality is based on the different amount of 'tension' in different chords, and it is typical that the first and last chord in a tonal work are at rest. In *Première Rhapsodie* the chords lie flat with equal tension but varying tone colour. The opening chord appears one note at a time. It is not going anywhere, and it has no natural resolution. Over the accompaniment the clarinet plays a simple melody circling around the first note. Then Debussy introduces new central notes and moves the sound areas around in a sensual and ethereally beautiful work.

Ravel's Trio in A minor

Ravel's *Trio in A minor* is tonal, but uses unexpected harmonies. For instance, the first movement does not end in the principal key but rather in the relative major, C. This movement is inspired by a 'zortziko', a Basque dance form with a 3+2+3 rhythm. This breaks the classical mould of rigid symmetric bars in which each beat is equally long.

Ravel was a brilliant pianist, and he wrote virtuoso music for his instrument. In this case however he achieves clarity in texture and instrumental balance by frequently spacing the violin and cello lines two octaves apart, with the right hand of the piano playing between them. Each instrument is also given a unique texture.

The second movement is a scherzo in which the slower trio section is in 4/2 time instead of the more common 3/4 time. The third movement is a *passacaglia* – variations over an eight-bar bass line introduced by the piano. The virtuoso finale with its alternating 5/4 and 7/4 rhythms exploits the resources of the three players to the utmost and ends in a brilliant coda.

Messiaen's 'Quartet for the End of Time'

This work was written and performed in the concentration camp in Görlitz where Messiaen was interned. Many who hear the work for the first time imagine that the apparent dissonances represent the brutality of war. The quartet is however typical of Messiaen's general tonal language, which is based on non-diatonic modes. When played individually each of the scales is easy on the ear, but Messiaen would often use more than one mode at a time. Chords created within a mode could be subjected to parallel stepwise motion, creating a sound that may seem dissonant, but for Messiaen it was rather a way to create timbres and textures.

Messiaen was a synaesthetic: he literally saw different colours as a response to different combinations of musical modes. Very few of us experience specific colours elicited by different sounds, and those who do so do not necessarily experience Messiaen's colours. His synaesthesia may nevertheless be an inspiration for us to experience sound textures as colours – in our own way.

The rhythm is additive, i.e. it changes constantly without a regular periodic beat.

Messiaen's work cannot be fully understood without regard to his deep Roman Catholic faith. The powerful sixth movement depicts the seven trumpets from the Revelation of St John. In other movements the Christian inspiration is more conceptual or symbolic, as in the finale: this slow meditation praises the immortality of Jesus and the Son of Man is raised to Paradise.

Text: Magnus Andersson
English version: Roger Martin

Mathias Kjøller (f. 1985) begynte å spille klarinett ved Vejle Musik-skole som 10-åring. Som 18-åring startet han ved Det Jyske Musikkonservatorium (DJM) med John Kruse som lærer, og i 2007 ble han soloklarinettist i Aarhus Symfoni-orkester. Han er utdannet ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (DKDM) ved Lee Morgan, har fulgt undervisning hos Yehuda Gilad i Los Angeles, og fått undervisning av Ricardo Morales, Hans Christian Bræin, Gabor Takacs, Karl Leister, Wenzel Fuchs og Martin Fröst. Kjøller har vunnet flere solistkonkurranser, og har vært solist med DKDM Symfoniorkestret, Odense Symfoniorkester og Sjællands Symfoniorkester. Kjøller mottok 2. prisen og flere spesialpriser ved den internasjonale Carl Nielsen-konkurransen i 2013. Han representerte Danmark ved Den norske solistpris under Festspillene i 2013. Han ble i 2011 utpekt til 2. soloklarinettist i DR Symfoniorkesteret, og har siden valgt å gjenoppta stillingen som soloklarinettist i Aarhus Symfoniorkester.

***Mathias Kjøller**, born in 1985, started playing the clarinet at Vejle Music School at the age of 10, progressing at 18 to the Danish Royal Academy of Music with John Kruse as his teacher, and becoming solo clarinettist in the Aarhus Symphony Orchestra in 2007. He trained at the Royal Danish Conservatoire (DKDM) with Lee Morgan, and has received tuition from Yehuda Gilad, Ricardo Morales, Hans Christian Bræin, Gabor Takacs, Karl Leister, Wenzel Fuchs and Martin Fröst. Mathias Kjøller has won several solo competitions, and has appeared as a soloist with the DKDM Symphony Orchestra, the Odense Symphony Orchestra and the Copenhagen Philharmonic. In 2013 Kjøller received second prize and several special awards at the Carl*

Nielsen International Music Competition. He represented Denmark at the Norwegian Soloist Prize at the Bergen International Festival in 2013. In 2011 he was appointed second solo clarinettist in the Danish Radio Symphony Orchestra, and has since returned to the position as solo clarinettist with the Aarhus Symphony Orchestra.

Foto: Benjamin Ealovega

Chloë Hanslip, født i 1987 i Guildford, Surrey, har spilt fiolin siden hun var to. I en alder av fire spilte hun solo på Purcell Room. Da hun var fem optrådte hun for Yehudi Menuhin og ble senere invitert til å studere med Natasha Boyarskaya ved Yehudi Menuhin School. Allerede som tiåring hadde hun spilt i store konsertsaler over hele Europa og Nord-Amerika, blant annet Carnegie Hall i New York og Royal Albert Hall i London. Hanslip studerte i ti år hos den russiske pedagogen Zakhar Bron. Hun har også jobbet med Christian Tetzlaff, Robert Masters, Ida Haendel, Salvatore Accardo, og Gerhard Schulz. Hun debuterte på BBC Proms i 2002 og hadde sin amerikanske konsertdebut i 2003. Hanslip har optrådt på store arenaer i UK (Royal Festival Hall, Wigmore Hall), Europa (Wien Musikverein, Hamburg Laeiszhalle, Paris Louvre og Salle Gaveau, St Petersburg Hermitage) samt Carnegie Hall, Metropolitan Arts Space i Tokyo og Seoul kunstsenter.

***Chloë Hanslip**, born in 1987 in Guildford, Surrey, has been playing the violin since she was two. At the age of four she performed solo at the Purcell Room. When she was five she performed for Yehudi Menuhin and subsequently, at his invitation, studied with Natasha Boyarskaya at the Yehudi Menuhin School. By ten she had played in major concert halls*

throughout Europe and North America, including Carnegie Hall in New York City and the Royal Albert Hall in London. Chloë studied for ten years with the Russian pedagogue Zakhar Bron. She has also worked with Christian Tetzlaff, Robert Masters, Ida Haendel, Salvatore Accardo and Gerhard Schulz. She made her BBC Proms debut in 2002 and her US concerto debut in 2003. Hanslip has performed at major venues in the UK (Royal Festival Hall, Wigmore Hall), Europe (Vienna Musikverein, Hamburg Laeiszhalle, Paris Louvre and Salle Gaveau, St Petersburg Hermitage) and Carnegie Hall, Metropolitan Arts Space in Tokyo and the Seoul Arts Centre.

Foto: Marios Taramides

Andreas Brantelid ble født i København i 1987. Som 14-åring debuterte han i konsert med Det Kongelige Kapel med Elgars cellokonsert. Siden har han optrådt som solist med de store orkestrene i Skandinavia. Han studerte hos Mats Rondin, Torleif Thedéen og Frans Helmerson. Han har optrådt i New York (Carnegie Hall, Alice Tully Hall), London (Wigmore Hall), Chicago, Zürich, Vancouver, Barcelona og Salzburg. Brantelid vant 1. pris i Eurovision Young Musicians Competition (2006) og Paulo International Cello Competition (2007). Han var en Borletti-Buitoni Trust Fellowship-vinner i 2008. I 2008/09-sesongen nominerte European Concert Hall Organisation ham i sin konsertserie Rising Star. Hans første konsertalbum var cellokonserter av Tsjajkovskij, Schumann og Saint-Saëns med DR Symfoni-Orkestret (2008). Han har spilt inn kammermusikk av Chopin (2010), et Encore-album (2012) og Griegs verk for cello og piano (2015). Brantelid er medlem av Lincoln Centre Chamber Music Society i New York og BBC New Generation Artist-ordningen. I 2014 ble han utnevnt som professor II ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i Århus.

Andreas Brantelid, born in Copenhagen in 1987. He made his concert debut at the age of fourteen playing the Elgar Cello Concerto with the Royal Danish Orchestra. He has studied with Mats Rondin, Torleif Thedéen and Frans Helmerson. In addition to solo performances with the major Scandinavian orchestras he has appeared in New York (Carnegie Hall, Alice Tully Hall), London (Wigmore Hall), Chicago, Zurich, Vancouver, Barcelona and Salzburg. He took first place in the 2006 Eurovision Young Musicians, in the 2007 Paulo International Cello Competition and the 2008 Borletti-Buitoni Trust Fellowship. In the 2008–09 season the European Concert Hall Organisation nominated him for their 'Rising Star' recital series. His debut concerto album was of the Tchaikovsky, Schumann and Saint-Saëns Cello Concertos with the Danish National Symphony Orchestra in 2008. Later recordings include chamber music by Chopin and Grieg's works for cello and piano. Brantelid is a member of the Lincoln Centre Chamber Music Society (New York) and the BBC New Generation Artist scheme. In 2014 he was appointed assistant professor at the Royal Danish Academy of Music in Aarhus.

Foto: Nikolaj Lund

Marianna Shirinyan (f. 1978 i Yerevan, Armenia) begynte musikkstudiene ved Tsjajkovskij musikksskole i sin hjemby, under veiledning av Margarita Hakobian. I 1997 forstatte hun studiene hos Igor Javrian ved Komitas musikkhøyskole i Yerevan og to år senere med Mathias Weber i Hamburg. Hun fullførte studiene ved musikkhøyskolen i Lübeck hos Konrad Elser i 2007. Elisabeth Leonskaya and Leif Ove Andsnes har vært Shirinyans kunstneriske rådgivere de siste årene. Shirinyan gjester jevnlig i festivaler som Schleswig-Holstein Musik Festival i Lübeck,

Schwetzingen Festspiele, MDR Summer Music Festival og Festspillene i Bergen. Hun har vunnet en rekke priser som inkluderer Danmarks Radio P2s Artist Pris 2010 for sitt bidrag til musikklivet i Danmark. Hun er også kunstnerisk leder ved kammermusikkfestivalen Accord Parfait i Irancy, Frankrike. Hun er fra 2015 tilsatt som professor ved Norges musikkhøgskole.

Marianna Shirinyan (born 1987, Yerevan, Armenia) commenced her musical studies at the age of seven when she attended the Tchaikovsky Music School in her home town under the guidance of Margarita Hakobian. In 1997 she went on to study with Igor Javrian at the Komitas Music College in Yerevan, and two years later with Mathias Weber in Hamburg. She studied at the Lübeck Academy of Music with Konrad Elser in 2007, graduating with distinction. Shirinyan's artistic advisers in recent years have been Elisabeth Leonskaya and Leif Ove Andsnes. She is a welcome guest at several international festivals, among them the Schleswig-Holstein Music Festival, the Schwetzingen Festspiele, MDR Summer Music Festival and the Bergen International Festival. She has received numerous prizes, including the Danish Radio P2 Artist Prize 2010 for her contributions to the musical and artistic life in Denmark. Shirinyan is the artistic director of the International Chamber Music Festival Accord Parfait in Irancy, France. She has been a professor at the Norwegian Academy of Music since 2015.

Del din opplevelse!

#festspillene17

Festspillene i Bergen er på Facebook, Instagram, Snapchat og Twitter.

- festspilleneibergen
- @festspillene
- @festspillene
- festspillene

Under 30?

Er du under 30 år betaler du maks kr 150,- per billett. På familiearrangement er det egne priser for barn.

24. MAI — 07. JUNI
2017

FESTSPILLENE
I BERGEN

WWW.FIB.NO
#FESTSPILLENE17

Festspill- gavekort

Gavekortet kan brukes til å kjøpe billetter til alle arrangement på Festspillene i Bergen og til andre festspillprodukter.

Bestill på telefon 55 21 06 30 eller på e-post til bestilling@fib.no og få kortet tilsendt i posten, uten ekstra gebyr, eller kjøp direkte fra Festspillenes billettbod.

Gavekortet er gyldig i ett år fra kjøpsdato.

